

Búcsú Eckhardt Sándortól (1927–2016)

Kedves Sándor!

Tudom, szívedben békével fogadtad Kharónt, ő pedig csendben, fejet hajtva, sima vízen vitt a túlpartra. Számodra a halál nem volt ismeretlen: oda menő betegek sokaságának fogtad a kezét az utolsó percre. Fogtad a kezeket emberi szeretettel. Aki menni akart, mert élete már nagyon fájt, meg is simogattad, de aki rettegett, a kezét fogva tartottad vissza. Felajzott íjjal küzdöttél az életükért, és vettél vissza őket a révész karjaiból. Sok százszor ment vissza Kharón üres ladikkal; talán ezért is hajtott fejet, amikor a lelked szállította. A mindenkor együttérző lelkedet vitte, miközben betegeid ezrei kószorúztak. Nekünk pedig, a családonak, barátoknak, akik még ezen a parton vagyunk, minden néma csend. Téged már nem ápolhatunk, csak az emlékedet.

Jut eszembe sok-sok emlék, együtt töltött órák, percek: egy-két mondat elég volt, hogy helyre tedd, ami kibillent. Mesébe illik a történet: bizalmat szavaztál nekem, és azonnal a családod kezelését is rám bízta, amikor úgy döntöttél, hogy én leszek a nőgyógyászati osztályod főorvosa; majd virágcsokorral fogadtál, amikor beléptem az intézetbe, és elkezdtem a munkát – nem kellett házalnom az állásért. Munkatársad lehettem abban az intézetben, amelyet világhírűvé tettél két évtizedes igazgatásod alatt. Tetted ezt a hetvenes–nyolcvanas évek korlátai és bezártsága közt.

Megszervezted a kutatást, oktatást – jól tudtad, hogy ezek mennyire segítik a betegek ellátását. Mérföldeket ugrottál a kemoterápia területén: bekapcsoltad az intézetet a nemzetközi gyógyszervizsgálatokba. Nem vették észre, hogy ezzel a „kapitalista” világ legkorszerűbb daganatellenes gyógyszereit csempészted be, hogy egy-egy reménytelen helyzetűnek látszó betegen is tudj segíteni. A vizsgálatok sokasága és pontossága óriási elismerést váltott ki: intézeted a gyógyszerkipróbálás kelet-európai

központja lett. Hívtak is a legrangosabb nemzetközi rendezvényekre, hogy számolj be az eredményekről, és ámultak is, mert ha kellett, angolul, németül vagy franciául, avagy olaszul, oroszul szóltál hozzájuk. Ha még tudták volna, hogy latinul is tudsz! Sikereidet a betegek és a haza javára kamatoztattad, építetted az utat a munkatársaidnak is. Engem is Te „lőktél be” a nemzetközi vizekbe – örök hála érte.

Megteremtetted hazánkban a klinikai onkológiát, megalapítottad és vezetted az első tanszékét. Egységbe hoztad a daganatos betegek műtéti, gyógyszeres és sugárkezelését a még jobb és emberibb gyógyítás érdekében. Intézeted ebben is a nemzetközi élvonalba került. Minden a betegekért volt; erre esküdtél, amikor orvosá lettél.

Akkor még csak kezdődött az orvostudomány molekuláris forradalma, de azonnal észrevetted, hogy változik a tudományunk, új „nagyságrendbe” kerül: a mikroszkóppal nem észlelhető világ tárul fel. Olyan mérvű változás ez, mint amelyet a mikroszkóp bevezetése hozott. Igen, átírjuk az orvostudományt a molekulák nyelvére, és ebből az intézeted sem maradhatott ki. Létrehoztad a molekuláris genetikai laboratóriumot, nagyszerű emberre bízta, és ebben is világelsők közé kerülsz. Sejtetted, aztán bizonyítottad is, hogy a ráksejt a génműködési hibákból keletkezik; ezek felismerése pedig lehetővé teszi az egyedi kezeléseket: az általános kezelésekből a személy szerintit. Ezt szorgalmaztad.

Természetesen a lélek erősítéséről sem feledkeztél meg: szakemberek segítették a betegek lelki küzdelmét. A búcsúzóknak pedig „otthont” teremtettél, hogy méltósággal távozhassanak, ahogyan emberhez illik.

A kórismézés legkorszerűbb eszközeit teremtetted elő, ma sem értem, hogyan tudtad. Lehetetlent, ha a betegekről volt szó, nem ismertél.

Intézeted a rákmegelőzés, a rákszűrés terén is központ lett, de karmesterként ezt országosan is szervezted.

Semmit nem magadért tettél, mégis az egekig jutottál: a rákvilágszövetség (Union for International Cancer Control – UICC) elnöke lettél, elsőként Kelet-Európából. Azt a szövetséget vezetted, amely világméretű küzdelmet folytat a rák ellen. Ekkor már munkatársad voltam, és csodáltam bátorságodat, magabiztosságodat – én még csak az első evezőcsapásoknál tartottam a nemzetközi vizeken. Rád bízta a világ harcát a rák ellen – nem is adhatták volna jobb kezébe. Kinevezésedet is nemzetünk javára fordítottad, és megrendezted a UICC világkongresszusát Budapesten. Az elismerés nem maradt el. Neved csillag volt a daganatgyógyászat egén, mi munka-

társaid pedig ennek fényében sütkérezhettünk. Akiket Te indítottál, zöldet kaptak, bárhova is mentek. Ezt soha nem lehet eléggé megköszönni. Részvételed, szervezésed, előadásaid sok száz más tudományos rendezvényen hozzátettek csillagod fényéhez. Mindezt végtelen szereténységgel csináltad, miként az igazi nagyságokhoz illik.

Tudományos írásaidat még számba venni sem könnyű. Sok könyved, négyszáznál is több tudományos közleményed, bírálatok sokasága, folyóiratok szerkesztése önmagukért beszélnek – hazánk legrangosabb orvosi folyóiratának, az *Orvosi Hetilap*nak is évtizedekig szerkesztőbizottsági tagja voltál. Büszke vagyok közös írásainkra. Jól emlékszem: a legkisebb hibát is javítottad, helytelen mondatot nem tűrtél, a magyar közleményeidet pedig magyarul írtad. A rajongás a nyelvekért, az anyanyelv tisztelete génjeidben volt: nyelvész édesapádtól, tanárnő édesanyádtól örökölted. A tudományírásban is hihetetlenül igényes voltál, a magyar nyelvűekben pedig magyar jellem: szépen és magyarul írtál. Nem véletlenül választottak a Magyar Tudományos Akadémia tagjává, kaptál Széchenyi-díjat és számos egyéb kitüntetést, és lettél sok társaság, egyetem tiszteletbeli tagja. Köszönöm, hogy méltónak találtál, és jelöltél akadémikusnak. Méltónak Széchenyi szellemi örökségének öregbítésére – nem rajtad múlt, hogy nem sikerült. Igen, társat láttál bennem az akadémikusi hitvallásodhoz: Széchenyi szellemének folytatásához.

Sajnálom, hogy zongorázni nem hallottalak; mondják: szellemed abban is kicsengett. Elképzelni sem tudom, pedig igaz, hogy az orvosi egyetem mellett elvégezted a

Zeneakadémia zongoraszakát is. Az orvos legyen nagyon művelt ember! – véli az orvoslás szelleme. Lényed ezt is példázza. Mondják: minden nagy ember mögött ott van egy asszony, a feleség; így volt ez Veled is. Lélekemelő volt látni a szeretetet, kapcsolatodat a társaddal, családdal; az együtt vagyunk érzését. Együtt sikeres gyermekeiddel, unokáiddal és dédunokáiddal.

Tagja lettél az MTA két éve megalakult magyar orvosi nyelvvel foglalkozó munkacsoportjának, és sokat segítettél. Alig két héttel a búcsúd előtt küldtem el neked a magyar orvosi nyelv helyesírási szabályait tárgyaló könyvet; töviről hegyire átnézted, véleményezted és készítettél hibajegyzéket is. „Megint óriás munkát végeztetek.” – írtad, hogy lelkesíts. Még az utolsó betegágyadon is teljes odaadással szolgáltál minden jó ügyet, és buzdítottál. Csak egy napod volt már, amikor a végső összeállítást küldtem bírálatra – erre már nem válaszoltál; Kharón nem engedett.

Sándor, tudd, hogy rajongóid, nagyrabecsülőid ezrei, akik még itt vagyunk, bízást reméljük, hogy intézeted egyszer ismét szellemed fényében fog ragyogni. Ezért javaslom, és meg is teszek érte mindent, hogy az Országos Onkológiai Intézet neve *Eckhardt Sándor Országos Daganatgyógyászati Intézet* legyen. Így magyarul: daganatgyógyászati, nem pedig onkológiai – nemcsak azért, mert magyarok vagyunk, hanem mert a magyar nyelvhasználat is a szellemed sajátja; ha Te lennél a névadó, biztosan ezt akarnád.

Bősze Péter dr.

„Bene audire alterum patrimonium est”
(A jó hírnév második örökség.)